

Biblioteks- planen

2019-2023

Indhold

Indledning	5
Københavns Bibliotekers mission	6
Københavns Bibliotekers fokusområder og indsatser	8
Det fysiske bibliotek	10
Indsatser - Det fysiske bibliotek	12
Det digitale bibliotek	16
Indsatser - Det digitale bibliotek	18
Litteratur og læsning	22
Indsatser - Litteratur og læsning	24
Børn og unge	28
Indsatser - Børn og unge	30
Københavns Bibliotekers greb	34
Ressourcer	37
Udmøntning af biblioteksplanen	38

Indledning

Kultur- og Fritidsudvalget igangsatte i sommeren 2018 udarbejdelsen af en ny biblioteksplan, som skal danne ramme om Københavns Bibliotekers arbejde 2019-2023. Der har i udarbejdelsen været gennemført en høj grad af personale- og borgerinddragelse. Resultatet af processen fremgår af planen.

Biblioteksplanen skitserer Københavns Bibliotekers fælles mission og kerneydelser. Det vil sige det, som bibliotekerne er sat i verden for. Derudover gennemgås de områder, som bibliotekerne har valgt at fokusere på i løsningen af missionen og kerneydelserne. Under hvert fokusområde beskrives konkrete indsatser. Desuden skildres en række greb i form af metoder og tilgange, som benyttes for at realisere indsatserne. Afslutningsvis beskrives bibliotekernes overvejelser om ressourcer, inden det videre forløb med udmøntningen af planen opridses.

Københavns Bibliotekers mission

Folkebibliotekerne er den mest benyttede kulturinstitution i Danmark. I 2018 havde Københavns biblioteker hele 4,7 mio. besøg. Samme år blev der udlånt 2,6 mio. fysiske og 380.000 digitale materialer. Udlånet af digitale materialer steg med over 30% på et år. Derudover er der blevet afholdt 1.900 arrangementer og 3.600 klubaktiviteter på byens biblioteker, ligesom næsten 400 daginstitutioner og 100 skoleklasser har haft besøg af bibliotekerne i 2018.

Tallene viser, at man som borger i København har adgang til et rigtig godt samt større og mere varieret bibliotekstilbud, end man har i andre kommuner. Blandt andet råder bibliotekerne i København sammenlagt over 1 mio. trykte materialer. De tilbyder en bred vifte af digitale tilbud i form af e-bøger, lydbøger, nyhedsbreve og podcasts. Og københavnernes kan få hjælp fra Biblioteket Online pr. telefon eller videochat alle hverdage fra kl. 8-20. Dertil kommer alle de litterære tilbud og aktiviteter, som udbydes af byens biblioteker.

Alt dette vidner om, at Københavns Biblioteker er lykkedes med at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet. Det er bibliotekerne meget stolte af. Med biblioteksplanen fortsætter det høje ambitionsniveau. Ambitionen med planen er således at skabe endnu større værdi for københavnernes frem mod 2023.

Biblioteksplanen indeholder en formulering af bibliotekernes mission, som blandt andet er inspireret af rapporten "Københavns Biblioteker – Scenarier for den fremtidige kerneopgave":

Københavns Bibliotekers mission er at skabe ivrige læsere, kritiske kulturforbrugere og engagerede borgere.

Formuleringen om ivrige læsere afspejler bibliotekernes fokus på litteratur og læsning. Med kritiske kulturforbrugere menes kildekritiske og kvalitetsbevidste borgere, og engagerede borgere relaterer sig til bibliotekernes rolle som demokratifremmende.

Bibliotekernes kerneydelser er i forlængelse heraf:

- at udlåne materialer og stille en sublim samling gratis til rådighed for alle borgere både fysisk og online.
- at være et åbent fysisk rum, hvor man føler sig velkommen, tryk og inspireret.
- at have et personale, der formidler, vejleder og hjælper med at søge viden og materialer.
- at inspirere borgerne i alle aldersgrupper til at bruge såvel materialerne som biblioteksrummet.
- at facilitere biblioteksrelevante aktiviteter i tæt samspil med brugerne.

Københavns Bibliotekers fokusområder og indsatser

En central pointe i tidligere nævnte scenarierapport er, at en succesfuld løsning af missionen kræver fokuserede valg og fravalg. Dette er især vigtigt i en by, der vokser, og i en tid, hvor borgernes medieforbrug ændrer sig og bliver mere digitalt. Derfor har Københavns Biblioteker udvalgt fire fokusområder, som vil blive prioriteret særligt højt i de kommende år. Områderne er: Det fysiske bibliotek, Det digitale bibliotek, Litteratur og læsning samt Børn og unge.

De fire fokusområder udmøntes i 13 konkrete indsatser. Der er tale om fælles indsatser forstået på den måde, at de udvikles i et samarbejde, koordineres på tværs af byen og gennemføres på alle de biblioteker, som ønsker at deltage. På de følgende sider gennemgås fokusområder og indsatser.

Det fysiske bibliotek

Mål

Et frirum i form af et inspirerende og trygt sted for både den enkelte københavnner og for fællesskabet.

Indsatser

- Nyindretning, der inspirerer, skaber rum for aktiviteter og tryghed
- Profilbiblioteker og sammentænkning med kulturhusene
- Samlokalisering med andre institutioner
- Nye betjeningsformer og flere brugerdrevne aktiviteter

Det digitale bibliotek

Mål

Et digitalt tilbud, som giver nem adgang til bibliotekernes litteratur og bruges af mange københavnere.

Indsatser

- Brugervenlige og sammenhængende digitale tilbud
- Synliggørelse og formidling af de digitale tilbud
- Nationale digitale løsninger

**ivrige læsere,
kritiske kultur-
forbrugere
og engagerede
borgere**

Litteratur og læsning

Mål

Litteratur af høj kvalitet og aktiviteter, der øger københavnernes læselyst.

Indsatser

- Øget fokus på litteratur
- Bedre litteraturformidling i biblioteksrummet
- Bedre læsekampagner, flere læseklubber og fælles aktiviteter knyttet til litteratur og læsning

Børn og unge

Mål

Tilbud, der bidrager til kulturel dannelse hos alle københavnske børn og unge.

Indsatser

- Større og bedre fysiske børnebiblioteker
- Tilbud til alle førskolebørn og skolebørn
- Gode digitale bibliotekstilbud til børn og unge

Det fysiske bibliotek

Et frirum i form af et inspirerende og trygt sted for både den enkelte københavnere og for fællesskabet.

Med det fysiske bibliotek menes bibliotekernes placering, indretning og aktiviteter. Fokusområdet er valgt, fordi der bør arbejdes på en systematisk forbedring af de fysiske rammer på tværs af byen. Indsatsen skal forbedre de slidte fysiske rammer og den forholdsmæssigt lave tilfredshed med bibliotekerne som et rart og trygt sted. Dermed skabes gode rammer for et stigende antal borgere.

Målet er, at bibliotekerne i højere grad bliver trygge opholdsrum og mødesteder, hvor borgerne skal kunne fordybe sig, deltage i eller selv tage initiativ til aktiviteter. Eventuelt i samarbejde med andre institutioner eller kulturhuse. Ved nyindretning og samlokalisering skal tilgængelighed for alle brugergrupper stå som centralt princip, så borgere, uanset alder og behov, kan tilgå bibliotekerne.

Indsatser

Det fysiske bibliotek

1. Nyindretning, der inspirerer, skaber rum for aktiviteter og tryghed – Borgerne efterspørger et mødested, hvor de kan blive inspireret. Desuden kan et øget aktivitetsniveau bidrage til tryghed.

Bibliotekerne vil tilgodese borgernes ønsker og behov for målrettet, intuitiv formidling af materialerne ved at nytænke indretningen og ændre vægtningen af bibliotekernes kvadratmeter. Herved opnås også plads til at afholde målrettede og inspirerende aktiviteter vedrørende litteratur og læsning.

Indsatsen adresserer desuden, at flere biblioteker oplever problemer med at sikre trygge rammer for borgerne. Bibliotekerne er, særligt i den selvbetjente åbningstid, plaget af uro og hærværk og benyttes som opholdsrum for grupper, der ikke har andre steder at være. Der skal være plads til alle på biblioteket, men ingen bør føle sig utrygge – uanset om de besøger biblioteket i den betjente eller selvbetjente åbningstid. Nyindretning og brugerdrevne aktiviteter kan afhjælpe problemet på nogle biblioteker, mens øget bemanning eller ændrede åbningstider kan være nødvendigt på andre.

Indsatsen vil bestå i at:

- anvende færre og lavere reoler i indretningen.
- indrette større og bedre børnebiblioteker med plads til målrettede og inspirerende aktiviteter.
- afhjælpe utryghed ved at forbedre de fysiske rammer og skabe flere brugerdrevne aktiviteter i rummet i samarbejde med borgere og foreninger. Bibliotekerne vil løbende vurdere effekterne af tryghedsinitiativerne.
- foretage en fysisk opgradering af alle lokale biblioteker.
- træffe beslutning om mulig relokalisering af udvalgte biblioteker.

2. Profilbiblioteker og sammentænkning med kulturhusene – Biblioteker, der tilpasses borgernes ønsker og behov både i lokalområdet og i København som hovedstad. Dette kombineres med samarbejder med kulturhusene om borgerdrevne tiltag.

Fremover vil Københavns Biblioteker i højere grad arbejde med profilbiblioteker. Det vil sige, at alle byens biblioteker ikke nødvendigvis skal have samme type bogsamling, men en grundsamling suppleret med udvalgte genrer. Derudover skal der arbejdes med tilpasning af indretning, aktiviteter og personalekompetencer, så de matcher lokale borgeres ønsker og behov. Foruden lokalforankrede profiler, vil der blive eksperimenteret med bydækkende profiler. Her fokuseres på udvalgte temaer, eksempelvis arkitektur, design, musik, film, gastronomi, sport eller verdensmålene.

Som en del af arbejdet med profilbibliotekerne etableres et tættere, tværgående samarbejde med kulturhusene. På den måde kan vi i fællesskab dække bydelenes kulturelle ønsker

og behov. Flere steder i byen er bibliotekerne og kulturhusene allerede samlokaliserede og udbyder en bred vifte af aktiviteter. Der ønskes imidlertid et endnu tættere samarbejde, bedre koordinering og anderledes arbejdsdeling på tværs af kulturinstitutionerne. Derudover kan bibliotekerne med fordel hente inspiration fra kulturhusenes måde at arbejde med frivillighed og partnerskaber på.

Indsatsen vil bestå i at:

- udvikle profilbiblioteker, der tager udgangspunkt i de lokale borgeres ønsker og behov.
- eksperimentere med bydækkende profilbiblioteker, hvor der indgås partnerskaber mellem minimum fire lokale biblioteker og kulturmiljøet.
- etablere et tættere, tværgående samarbejde med kulturhusene og en anderledes arbejdsdeling.

3. Samlokalisering med andre institutioner - Samlokalisering med eksempelvis skoler med henblik på synergieffekter og mulighed for renovering af bibliotekerne.

København har vokseværk, hvilket lægger pres på byens kapacitet. Når der fremadrettet bygges nye biblioteker, er det derfor hensigtsmæssigt at prioritere samlokalisering med andre kommunale, offentlige og private institutioner. Udover at være plads- og ressourcebesparende er samlokaliseringer forbundet med en række positive synergieffekter. Det er blandt andet tilfældet ved samlokaliseringer med skoler, hvor der bliver bedre mulighed for at præsentere kultur- og fritidstilbud for de børn, der ikke normalt møder kultur- og fritidslivet.

I forlængelse heraf har Københavns Biblioteker fået udarbejdet en funktionsguide, det vil sige et redskab til at udvikle og sikre fremtidige biblioteksbyggerier i København. Guiden skal bidrage til, at bibliotekerne indeholder de relevante arealer og funktioner. Derudover har Københavns Biblioteker i samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen udarbejdet et funktionsprogram for Kultur- og Læringscentre, hvor folkebiblioteket sammentænkes med skolens Pædagogiske Læringscenter. Funktionsprogrammet udstikker retningen for, hvilke arealer og funktioner, der skal tilgodeses, når der etableres nye Kultur- og Læringscentre, og når folkebiblioteker rykker ind på eksisterende skoler.

Indsatsen vil bestå i at:

- prioritere samlokaliseringer med andre kommunale, offentlige og private institutioner.
- anvende funktionsguiden som redskab ved etablering af nye samlokaliserede biblioteker.
- anvende funktionsprogrammet som redskab ved etablering af nye Kultur- og Læringscentre, eller når folkebiblioteker rykker ind på eksisterende skoler.

4. Nye betjeningsformer og flere brugerdrevne aktiviteter - Målrettet betjening i biblioteksrummet samt et højere aktivitetsniveau på bibliotekerne ved inddragelse af borgerne.

Borgernes anvendelse af bibliotekerne har ændret karakter. Færre finder inspiration i bogreolerne og flere bruger biblioteksrummet som opholds- og mødested eller benytter bibliotekernes aktiviteter og tilbud. Derfor ønsker Københavns Biblioteker at udvikle nye betjeningsformer, der afspejler brugernes ønsker og behov. Personalet skal i den forbindelse arbejde på nye måder i biblioteksrummet. Blandt andet ved at engagere flere borgere og være mere opsøgende, frem for at være bundet til en bestemt placering i rummet. Dette kræver et øget fokus på personalets kompetenceprofiler, så borgerne møder medarbejdere, der kan håndtere deres forespørgsler. Desuden skal der arbejdes med nye målrettede aktiviteter, der udnytter de faguddannede medarbejders særlige kompetencer. Tilstedeværelse af uddannet personale på bibliotekerne i åbningstiden er vigtig, da de har en central både faglig og social funktion, ligesom de kan bidrage til at skabe større tryk-
hed på bibliotekerne.

Den betjente åbningstid vil blive udvidet efter behov. Eksempelvis kan man på Hovedbiblioteket igangsætte betjening om søndagen med henblik på at imødekomme børnefamiliernes behov. Ligeledes kan man på de øvrige biblioteker undersøge mulighederne for betjening om aftenen, i weekenderne og på helligdage.

Som supplement dertil lægges der op til flere brugerdrevne aktiviteter i biblioteksrummet. Det vil sige aktiviteter, der kan afvikles uden eller med få ressourcer fra personalet. De brugerdrevne aktiviteter koordineres dog med bibliotekets personale. Aktiviteterne kan skabe liv i rummet og bidrage til tryk-
hed i den selvbetjente åbningstid. Aktiviteterne kan også være med til at engagere borgere fra alle aldersgrupper og socialklasser og dermed skabe fællesskab og samhørighed. Som eksempel på brugerdrevne aktiviteter kan nævnes forfatterarrangementer, lektiecaféer, skrive- og læseklubber eller andre litterære aktiviteter.

Indsatsen vil bestå i at:

- udvikle nye betjeningsformer, hvor personalet arbejder på nye måder i biblioteksrummet og i højere grad bruger deres faglige kompetencer på målrettet betjening og formidling.
- tilpasse den betjente åbningstid til brugernes behov samt sikre, at det tilstedeværende personale i biblioteksrummet altid er tilgængeligt for henvendelser fra borgerne.
- skabe flere brugerdrevne aktiviteter i biblioteksrummet.

Det digitale bibliotek

Et digitalt tilbud, som giver nem adgang til bibliotekernes litteratur og bruges af mange københavnere.

Det digitale bibliotek dækker over den samling af materialer og tjenester, som bibliotekerne stiller til rådighed for borgerne via internettet. Fokusområdet er valgt, fordi bibliotekerne ønsker at tilpasse sig borgernes ændrede medieforbrug. Det digitale bibliotek er hovedbibliotek for en stadig større brugergruppe, og er for manges vedkommende der, hvor kontakten til bibliotekerne starter og slutter. Desuden har det digitale den fordel, at det kan tilgås når som helst og hvor som helst. Det digitale bibliotek giver endvidere nem adgang til selvbetjening, er skalerbart og kan håndtere mange samtidige brugere. Derfor er det et vigtigt redskab i forhold til at kunne betjene flere borgere.

Målet er, at borgerne oplever et større udbud af digitale materialer og en større sammenhæng mellem de forskellige digitale tilbud samt mellem de digitale tilbud og tilbud i det fysiske rum. Derudover skal de digitale tilbud være mere brugervenlige og synlige, så de når ud til flere borgere. Indsatsen skal således resultere i, at flere københavnere låner flere digitale materialer og, at der er en høj tilfredshed med de digitale tilbud. Københavns Biblioteker vil i forlængelse heraf generelt øge sit fokus på at følge brugertilfredsheden og benyttelsen af de digitale tilbud, bl.a. gennem øget brug af data og bedre statistikløsninger.

Indsatser

Det digitale bibliotek

5. *Brugervenlige og sammenhængende digitale tilbud – Bibliotekernes tilbud skal være intuitive og formidles samlet.*

De vigtigste digitale kanaler for Københavns Biblioteker er bibliotekernes app og hjemmeside, som løbende videreudvikles. De tekniske app- og hjemmesideløsninger udvikles i samarbejde med de øvrige kommuner. Københavns Biblioteker vil dog gøre en særlig indsats for at fremme udviklingen og implementeringen af de nationale app- og hjemmesideløsninger. Via appen og på hjemmesiden kan borgerne reservere og låne fysiske og digitale materialer samt blive inspireret til nye litteraturoplevelser. Inspirationen består blandt andet i digitale nyhedsbreve og podcasts om litteratur og læsning. Københavns Biblioteker vil løbende måle på, om materialerne og tilbuddene, som nævnes i nyhedsbrevene, resulterer i øget udlån og benyttelse.

Da brugerne af det digitale bibliotek i højere grad er overladt til sig selv, er det vigtigt at forbedre brugervenligheden, skabe sammenhæng mellem de forskellige digitale tilbud og sikre relevansen for den enkelte bruger. Det er i forlængelse

heraf vigtigt, at de fysiske biblioteker fortsat huser tilbud som IT-caféerne, hvor borgere blandt andet kan få hjælp til bibliotekets digitale tilbud. Relevant indhold sikres ved at arbejde med personalisering, som brugerne kan tilvælge for at opnå et mere målrettet bibliotekstilbud. På den måde vil brugerne i stigende grad blive mødt af forslag til litteratur og aktiviteter, der afspejler deres præferencer. Samtidig præsenteres de for andre tilbud, der kan vække deres interesse for nye emner, genrer og aktiviteter.

Foruden sammenhæng mellem de forskellige digitale tilbud, vil der blive arbejdet med at skabe sammenhæng mellem de digitale tilbud og tilbuddene i biblioteksrummet. Det sker allerede ved, at udvalgte arrangementer i biblioteksrummet får et digitalt før- og efterliv. Eksempelvis i biblioteksappen, på hjemmesiden eller på de sociale medier. Derudover vil Københavns Biblioteker arbejde for, at bibliotekernes digitale tilbud synliggøres på andre digitale platforme, herunder Kultur- og Fritidsforvaltningens fælles kulturportal Brug Byen. Herved skabes en sammenhængende biblioteksoplevelse på tværs af det digitale og fysiske bibliotek.

Indsatsen vil bestå i at:

- udvikle og fremme benyttelsen af bibliotekernes hjemmeside og apps, herunder skabe sammenhæng mellem de digitale tilbud samt forbedre brugervenligheden og relevansen af tilbuddene.
- mere digital formidling, herunder flere abonnementsordninger på nyhedsbreve og podcasts, hvis effekt løbende vil blive målt.
- sikre sammenhæng mellem det digitale og fysiske bibliotek.

6. Synliggørelse og formidling af de digitale tilbud - Mange borgere kender ikke bibliotekernes digitale tilbud og skal i højere grad præsenteres for tilbuddene i relevante sammenhænge i deres hverdag.

Særligt e-bøger og lydbøger har et stort potentiale i forhold til at nå nye målgrupper. Blandt andet fordi det ikke kræver fysisk fremmøde at låne eller aflevere dem. Digitale materialer kan derved tiltrække en målgruppe, som normalt ikke har sin gang på biblioteket. Derudover giver lydbøger adgang til litteratur på en ny måde. Eksempelvis for borgere, som normalt ikke læser. Lydbøgerne kan desuden høres, mens borgerne er på farten, på arbejde eller foretager sig andet i hjemmet. Københavns Biblioteker vil derfor arbejde på at synliggøre og formidle bibliotekernes digitale tilbud i relevante sammenhænge i borgernes hverdag.

I forlængelse heraf kan e-bøger og lydbøger med fordel tilbydes udvalgte målgrupper. Det kan være introduktion og hjælp til ældre eller borgere, der er hjemmebundne eller er indlagt på sygehuset. Dette har man haft gode erfaringer med i Aarhus og Odense.

Indsatsen vil bestå i at:

- nå nye målgrupper ved at formidle bibliotekernes digitale tilbud i relevante sammenhænge i borgernes hverdag.
- udarbejde en plan for formidling til udvalgte målgrupper.
- introducere og hjælpe udvalgte målgrupper med at læse og lytte til e- og lydbøger.

7. Nationale digitale løsninger – Det digitale bibliotek skal udvikles i samarbejde med andre kommuner, hvilket man eksempelvis allerede gør med eReolen.

Landets biblioteker står over for mange af de samme digitale udfordringer. Flere af dem løses nationalt gennem Danskernes Digitale Bibliotek (DDB) med større kvalitet og omkostningseffektivitet. Med programmet "Det sammenhængende bibliotek" arbejder DDB for fælles løsninger, der kæder det digitale og fysiske bibliotek sammen. Desuden arbejdes der på at forbedre bibliotekernes tilbud gennem dataopsamling og personalisering. Københavnerne anvender allerede nu DDBs løsninger, når de bruger bibliotekernes hjemmeside, biblioteksapp og nationalt indkøbte digitale licenser.

Derudover samarbejder Københavns Biblioteker med de øvrige kommuner om at designe tjenester som eReolen og eReolen GO! Tjenesterne er yderst populære og har fået flere børn og voksne til at læse og lytte til bibliotekernes litteratur. Desuden arbejder bibliotekerne i regi af eReolen i offentligt-private partnerskaber med de store forlag om at retrodigitalisere den danske, litterære kulturarv. Det nationale samarbejde om digitale løsninger fortsætter i de kommende år.

Indsatsen vil bestå i at:

- arbejde for, at bibliotekerne samarbejder om digital formidling på tværs af kommunerne.
- samarbejde med andre aktører, eksempelvis DR eller andre kulturinstitutioner, om digital formidling.
- arbejde på at fastholde de kommunale bibliotekers indflydelse på de nationale løsninger, og at de nationale løsninger løbende konkurrenceudsættes, så Københavnerne kan få gode og billige digitale bibliotekstilbud.

Litteratur og læsning

Litteratur af høj kvalitet og aktiviteter, der øger københavnernes læselyst.

Fokusområdet omfatter både bibliotekernes materialer og de aktiviteter på og uden for biblioteket, der har til hensigt at få borgerne til at læse mere. Fokusområdet er valgt, fordi litteratur og læsning er en af bibliotekernes kerneydelser.

Derudover kalder konkurrencen fra de sociale medier og andre digitale medier som film og spil på en indsats, der får borgerne til fortsat at læse litteratur.

Målet er at købe flere materialer af høj kvalitet, som også er populære hos borgerne. Materialerne skal formidles på en brugervenlig måde, der giver brugerne lyst til at læse, snuse til og blive inspireret af materialesamlingen. Derudover skal flere borgere nås gennem målrettede læsekampagner og arrangementer knyttet til litteratur og læsning. Endelig skal der etableres flere læseklubber.

Indsatser

Litteratur og læsning

8. Øget fokus på litteratur – Omprioritering af materialekontoen.

Københavns Biblioteker vil arbejde for, at den fælles materialsamling i højere grad tilpasses borgernes ønsker og behov. Det skal dels ske ved, at kvalificeret personale undersøger det samlede udlån i byen og opjusterer indkøb af materialer med højt udlån. Dels ved at personalet justerer materialesammensætningen på de enkelte biblioteker, så dele af samlingen tilpasses lokale ønsker og behov. Når der justeres på de lokale samlinger, så de tilpasses borgernes behov i lokalområdet, vil man dog samtidig tage hensyn til, at Københavns samlede materialsamling skal have en tilstrækkelig bredde og alsidighed.

Som konsekvens af fokuset på litteratur og læsning vil der desuden ske en prioritering af børnebøger over musik og på det digitale område en prioritering af e-bøger over film. Omprioritering af e-bøger på det digitale område har til hensigt at muliggøre flere digitale lån på eReolen pr. måned for brugerne.

Indsatsen vil bestå i at:

- opjustere indkøbet af materialer, der ofte udlånes.
- justere på sammensætningen af materialer på de enkelte biblioteker.
- prioritere indkøb af litteratur, herunder børnebøger over musik og e-bøger over film.

9. Bedre litteraturformidling i biblioteksrummet - Der arbejdes på flere valgte bogudstillinger i biblioteksrummet.

Københavns Biblioteker ønsker at udnytte det stigende besøgstal til at bremse det faldende udlån af fysiske materialer. Det skal ske ved at skabe inspirerende formidling i biblioteksrummet. Biblioteksrummet skal således bruges til udstilling af materialer, ikke til opbevaring af dem. Der vil i den forbindelse blive arbejdet med at udstille et større antal bøger, hvis forside vender ud mod brugerne.

Den ambition indebærer forsøg med at fjerne nogle bøger fra hylderne for at skabe plads til at udstille andre. Det drejer sig altså ikke om at reducere det samlede antal materialer, men om at undersøge, hvilke materialer, der skal udstilles, og hvilke, der skal på lager, fordi de typisk bestilles via hjemmesiden.

Indsatsen vil bestå i at:

- skabe flere inspirerende udstillinger i biblioteksrummet.
- arbejde systematisk med temaudstillinger på tværs af bibliotekerne.
- flytte udvalgte materialer på lager for at give plads til at udstille andre.

10. Bedre læsekampagner, flere læseklubber og fælles aktiviteter knyttet til litteratur og læsning – Københavns Biblioteker vil øge opmærksomheden på litteratur og læsning ved at deltage i flere nationale læsekampagner samt ved at etablere flere læseklubber og fælles aktiviteter.

Det er dokumenteret, at læsning styrker børns evne til at fokusere og træner mentale processer som hukommelse, opfattelsesevne og ræsonnement. Det er endvidere dokumenteret, at effekterne af en given indsats er større jo tidligere i livet, den ligger. Set i det lys, er det et problem, at børn læser mindre end tidligere. Københavns Biblioteker ønsker derfor at nå flere børn gennem læsekampagner rettet mod denne målgruppe. Et eksempel herpå er børnelitteraturfestivalen "Vi elsker bøger", som blev afholdt første gang i marts 2019.

Derudover ønsker bibliotekerne at deltage i flere nationale læsekampagner. Med DRs kampagne "Historien om Danmark" oplevede bibliotekerne en stigning i udlånet af historiske materialer på 10%. Det viser, at man ved at koble aktiviteter til store begivenheder i det øvrige kulturlandskab kan øge interessen for litteratur og læsning. Desuden bliver bibliotekerne herigenem relevante samarbejdspartnere for andre kulturinstitutioner.

Bibliotekerne ønsker også at etablere flere læseklubber.

I læseklubberne kan borgerne mødes for at tale om udvalgte bøger og læseoplevelser på tværs af alder, køn og social klasse. Dog er ældre, som ikke længere er en del af arbejdsmarkedet, en særligt oplagt målgruppe. I klubberne vil borgerne indgå i et fællesskab, der tager udgangspunkt i litteratur og læsning.

Endelig vil der blive udviklet flere biblioteksrelevante aktiviteter på tværs af bibliotekerne, så der fremadrettet sker en større koordinering end i dag. Aktiviteterne udvikles i samarbejde med bibliotekernes personale. Ved at udvikle færre, større aktiviteter, der kan gentages på flere biblioteker, samles arbejdet, og der bruges mindre tid på udvikling på det enkelte bibliotek. Det enkelte bibliotek vil dog stadig have frihed til også at samarbejde med de lokale institutioner, foreninger og borgere om forskellige biblioteksrelevante aktiviteter.

Indsatsen vil bestå i at:

- afholde bedre læsekampagner rettet mod børn og unge.
- deltage i flere nationale læsekampagner.
- etablere flere læseklubber.
- udvikle flere fælles biblioteksrelevante aktiviteter på tværs af byen.

Børn og unge

Tilbud, der bidrager til kulturel dannelse hos alle københavnske børn og unge.

Fokusområdet Børn og unge dækker over indretning, materialer, aktiviteter og opsøgende indsatser samt samarbejde med dagtilbud og skoler. Børn og unge udgør et fokusområde, fordi undersøgelser viser stor effekt af tidlig indsats. Eksempelvis i forbindelse med sprogstimulering og tiltag, der

stimulerer læselyst. Derudover viser nylige undersøgelser et fald i børn og unges læsehypighed. En udvikling, som bibliotekerne ønsker at vende.

Målet er, at bibliotekerne får større og bedre børnebiblioteker med god plads til børn og deres voksne. Desuden skal der udvikles tilbud til udvalgte førskole- og skolebørn og udbydes attraktive, digitale bibliotekstilbud til målgruppen.

Indsatser

Børn og unge

11. Større og bedre fysiske børnebiblioteker – Københavns børnebiblioteker er nedslidte. De bør derfor nyindrettes med flere børnebøger, en intuitiv opstilling af bøgerne og plads til aktiviteter.

Københavns Biblioteker ønsker at dedikere mere plads til en innovativ indretning af byens børnebiblioteker. I indretningen vil man tage højde for vigtige faser i barnets sproglige og litterære udvikling samt have fokus på litteratur, læsning, sprogtilegnelse og læselyst. Formidlingen af materialerne vil ske via personlig betjening eller via udstillinger, når personalet ikke er tilstede i rummet.

Herved medvirker bibliotekerne til at fremme børns appetit på læsning. Ambitionen er, at indretningen bidrager til, at de 0-6-årige bliver ivrige læsere, og at de 6-12-årige fastholdes i læsningen.

Indsatsen vil bestå i at:

- afsætte mere plads til børnebibliotekerne.
- lægge vægt på litteratur, læsning, sprogtilegnelse og læselyst i indretningen.
- formidle materialerne via personlig betjening eller via udstillinger, når personalet ikke er tilstede i rummet.

12. Tilbud til udvalgte førskolebørn og skolebørn – Den tidlige indsats gør en stor forskel for børnene og motiverer til fremtidig læsning.

Københavns Biblioteker ønsker fortsat at arbejde med tidlig sprogstimulering gennem tilbud til udvalgte førskolebørn. Børns sproglige udvikling hænger nemlig tæt sammen med deres fremtidige læsekompetencer og læsevaner. Indsatserne over for førskolebørn suppleres af tilbud, der skal stimulere og fastholde udvalgte skolebørns læselyst.

Børnene vil møde bibliotekernes tilbud gennem et samarbejde med visse daginstitutioner og skoler. Det giver bibliotekerne mulighed for at nå børn, som ikke kommer i kontakt med bibliotekernes tilbud via deres forældre. Der er på den måde mulighed for at nå udsatte ikke-brugere blandt børn.

Indsatsen vil bestå i at:

- udvikle tilbud til udvalgte førskolebørn og skolebørn.
- udvikle og styrke samarbejdet med visse daginstitutioner og skoler.
- nå udsatte ikke-brugere blandt børn.

13. Gode digitale bibliotekstilbud til børn og unge – Børn og unge er i høj grad digitale.

Københavns Biblioteker vil sikre et stort, varieret og veludvalgt digitalt tilbud til børn og unge. Bibliotekerne vil blandt andet levere relevant digital litteratur til stimulering af fritidslæsningen samt e-kurser og interessefælleskaber på nettet.

De digitale tilbud vil repræsentere en bred vifte med glidende overgang fra førskoleindsats til udskoling. Eksempelvis højt-læsning fra eReolen GO! for førskolebørn, kurser i digital dannelse til mellemtrinnet og brug af eReolen Global og e-kurser i udskoling. Derefter følger digitale tilbud til ungdomsuddannelserne i relation til opgaveskrivning, mens de unge sideløbende benytter bibliotekernes mere generelle tilbud. Hvor muligt, søges indsatserne løftet i nationalt regi eller i samarbejde med andre kommuner.

Tilbuddene til børn og unge vil ofte være knyttet til betjening af daginstitutioner, skoler og ungdomsuddannelser. Her er ofte behov for, at mange brugere får hurtig adgang til samme materialer i forbindelse med opgaveskrivning eller læsekampagner. Her har digitale materialer, digital distribution og korte e-læringsforløb væsentlige fordele i forhold til mere traditionelle bibliotekstilbud. Der er derfor behov for en fortsat udviklingsindsats på dette område.

Indsatsen vil bestå i at:

- sikre relevant digital litteratur, herunder digitalisere den faglitteratur, der er relevant for udskoling og ungdomsuddannelserne.
- udvikle e-kurser og etablere digitale interessefælleskaber.
- inddrage flere skoler i samarbejdet om eReolen GO! og introducere eReolen Global til udskoling.
- arbejde på at etablere forpligtende samarbejder med de Pædagogiske Læringscentre og faglærere om digital læsning.

Københavns Bibliotekers greb

I forbindelse med gennemførelsen af de forskellige indsatser, vil Københavns Biblioteker benytte sig af visse greb. Grebene skal ses som tilgange og metoder. Grebene vil altså blive benyttet på tværs af alle indsatser i arbejdet med at udmønte dem. De fire greb beskrives nærmere nedenfor.

Brugerbehov i centrum

Den øgede konkurrence om borgernes opmærksomhed betyder, at københavnernes stiller store krav til bibliotekernes tilbud. Grebet *Brugerbehov i centrum* dækker derfor over et øget fokus på borgernes ønsker og behov. Behovene i de enkelte bydele skal afdækkes og den indsamlede viden bruges til at tilpasse bibliotekstilbuddene. Bibliotekerne vil også benytte sig af generelle brugerdata, som viser udviklingstendenser i befolkningen.

Bibliotekerne vil arbejde systematisk med at afdække borgernes behov og udvikle tilbud, der imødekommer behovene. På den måde sikres, at bibliotekernes tilbud opleves som interessante og relevante for brugerne. Endelig vil vi arbejde med adfærds- og servicedesign, så der tages udgangspunkt i brugernes tanker og præferencer i indretningen af bibliotekerne.

Et eksempel på en indsats, hvor grebet anvendes, er "Profilbiblioteker og sammentænkning med kulturhusene". Her tilpasses bibliotekerne i forhold til lokalområdets præferencer, og der samarbejdes med kulturhusene om brugerdrevne tiltag.

Kvalitet frem for kvantitet

Grebet *Kvalitet frem for kvantitet* dækker over, at Københavns Biblioteker prioriterer sine ressourcer ved at satse på færre, mere gennemarbejdede aktiviteter og tilbud henvendt til en bredere kreds af borgere. Derudover satses der på faste koncepter eller koncepter, som kan bruges på tværs af byen.

Et eksempel på en indsats, hvor grebet anvendes er "Bedre læsekampagner, flere læseklubber og fælles aktiviteter knyttet til litteratur og læsning". Her lægges blandt andet op til et fokus på arrangementer, der fremmer litteratur og læsning, frem for den nuværende og forholdsvis brede arrangementsprofil.

Derudover kan kvaliteten styrkes gennem strategiske partnerskaber med udvalgte aktører og miljøer i byen, herunder aktører med viden om kunst og design. Det kan eksempelvis ske i forbindelse med etableringen af bydækkende profilbiblioteker.

Strategiske partnerskaber

Med *Strategiske partnerskaber* menes, at man i højere grad end i dag ønsker at samarbejde med andre forvaltninger, institutioner, foreninger, kulturmiljøer og borgere om at skabe de bedste rammer for og tilbud til borgerne. Eksempelvis lægges der op til et samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen, Det Kongelige Bibliotek, universitetsbibliotekerne, DR og forskellige kulturaktører.

Grebet anvendes under indsatsen "Samlokalisering med andre institutioner", hvor der blandt andet lægges op til, at bibliotekerne samlokaliseres og samarbejder med skolerne.

Nye kompetenceprofiler

Grebet *Nye kompetenceprofiler* betyder, at bibliotekerne vil udvikle nye profiler, som supplerer de kompetenceprofiler, der er skitseret i handlingsplanen "Styrk Borgerne". De nye profiler udvikles med udgangspunkt i biblioteksplanens kerneydelser, brugerbehovene i lokalbefolkningen og den generelle udvikling i bibliotekssektoren. Meningen er, at personalet skal opnå de efterspurgte kompetencer gennem sidemandsoplæring og videreuddannelse eller ved rekruttering af nye profiler i forbindelse med nyansættelser.

De prioriterede fokusområder i planen lægger op til fortsat specialisering inden for litteratur og læsning samt på opkvalificering inden for børne- og ungeområdet. Især udviklingen af nye betjeningsformer, læsekampagner og målrettede skolesamarbejder kalder på en overbygning af kompetencer. Desuden kalder arbejdet med det digitale bibliotek på nye profiler og på fortsat kompetenceudvikling af medarbejdere og ledere i forhold til det digitale arbejde.

Derudover skal et særligt fokus rettes mod de øvrige greb. *Brugerbehov i centrum* kalder på ekspertise inden for markedsorientering, adfærds- og servicedesign. *Kvalitet frem for kvantitet* kræver kompetencer inden for analyse, data, statistik og evaluering. Og *Strategiske partnerskaber* kalder på ekspertise inden for borgerinddragelse, samskabelse og værtskab. Hertil kommer et kompetenceløft inden for projektarbejde og -ledelse.

Ressourcer

Fokusområderne i biblioteksplanen er udtryk for en øget prioritering. Der skal derfor anvendes flere ressourcer på disse områder, end det er tilfældet for Københavns Biblioteker i dag. Planen indebærer således, at der flyttes ressourcer fra andre områder til de beskrevne indsatser. Derudover kan der være behov for tilførsel af nye ressourcer. Særligt materialekontoen er under pres, da bevillingen skal dække materialer til et øget antal borgere. Desuden er materialebevillingen koblet til bibliotekernes opkrævning af gebyrer. Gebyrindtægterne er imidlertid faldende, fordi en stigende andel af udlånet er digitalt. Dermed afleverer materialerne sig selv til tiden og der genereres ikke gebyrer. Selvom dette udelukkende er godt for brugerne, skaber det en udfordring for bibliotekerne. En udfordring, der forværres yderligere af, at indtægtskravet på gebyrer automatisk prisfremskrives.

Udmøntning af biblioteksplanen

Biblioteksplanen skaber først værdi for borgerne, når de planlagte indsatser omsættes til handling og konkrete tilbud. Derfor udarbejdes der en handlingsplan for, hvordan indsatserne i biblioteksplanen omsættes i praksis.

I handlingsplanen udfoldes følgende konkrete succeskriterier for indsatserne:

- Øget udlån af fysiske materialer
- Flere kvalitetstitler
- Øget besøgstal i biblioteksrummet og online
- Øget betjent og selvbetjent åbningstid, hvor der er behov
- Øget brugertilfredshed med det fysiske og digitale bibliotek
- Øget kendskab til bibliotekernes tilbud, services og aktiviteter
- Øget deltagelse i aktiviteter på bibliotekerne

Biblioteksplanen 2019-2023

Biblioteksudvikling og Hovedbiblioteket
Kultur- og Fritidsforvaltningen

Fotograf: Kristoffer Juel Poulsen

Layout: KK Design

November 2019